

Asia: VM151:00/2018

Lausuntopyyntö kansallisen tekoälyohjelma AuroraAI:n kehittämis- ja toimintasuunnitelmasta vuosille 2019-2023

1. Kohti ihmiskeskeistä yhteiskuntaa

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Konsepti on kuvattu ylätasolla, mutta konkreettiset tavoitteet, prioriteetit ja toimenpiteet vuosille 2019-2023 jäävät epäselviksi.

2. AuroraAI-toiminta 2019-2023

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Tämä on hyvä lähestymistapa, jos tunnistetuista elämäntapahtumista pystytään johtamaan vaatimukset taustalla toimiville palveluille, tarvittaville tietoaineistoille, aineistojen yhdistelyille, yhteentoimivuudelle ja palveluntuottajien yhteistyölle.

3. Organisaatioiden kytkeytyminen ja toimeenpanon tuki

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Tilastokeskus näkee roolinsa tiedon laadun, luokitusten, yhteentoimivuuden, aineistojen yhdistelypalvelun ja aineistojen toisiokäytön osaamiskeskittymänä. Tilastokeskus on kiinnostunut palvelussa syntyvän tietoaineiston mahdolliseen hyödyntämiseen tilastoinnissa. Prosesseissa syntyvät tietoaineistot palvelisivat parhaimmillaan tilastoinnin lisäksi esimerkiksi tutkimusta ja muuta tietopohjaista valmistelua ja päätöksentekoa, mikäli syntyvät tietoaineistot ovat riittävän laadukkaita ja yhteentoimivia. Tämän mahdollistamiseksi olisi tärkeää, että palveluekosysteemien ja niissä olevien prosessien suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan huomioon alusta lähtien myös tämäntyyppiset käyttötarkoitukset ja -tarpeet.

4. Yleiset huomiot, kommentit ja palaute

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Yleisesti ottaen Tilastokeskuksen kaltaisen toimijan konkreettinen rooli AuroraAI:n maailmassa hahmottuu selvityksessä epäselvästi. Koska Tilastokeskus ei viranomaisena ole vastuussa elämäntapahtumiin liittyvistä viranomaispäätöksistä, jää rooli verkostossa helposti epäselväksi.

Erittäin hyvänä ja tärkeänä Tilastokeskus näkee mahdollisuudet AuroraAI:n OmaData –ajattelun soveltamisessa. Jos kansalaiset ja yritykset pystyvät hallitsemaan datojensa käytön luvitusta keskitetysti, mahdollistaa se aivan uudenlaisten palvelujen tuottamisen näille toimijoille esimerkiksi yhdistelemällä nykyisin yksityisen ja julkisen sektorin hallussa olevia aineistoja.

Nykytila-analyysin perusteet, tietoturva- ja tietosuojavaatimusten vaikutukset tämän kaltaisiin palveluketjuihin on vaillinaisesti kuvattu.

Selvityksessä tulisi täsmentää tarkemmin, mihin toimenpiteisiin seuraavan neljän vuoden aikana konkreettisesti ollaan panostamassa. Fokuksen puute ja tavoitteiden epäselvä määrittely ja priorisointi aiheuttavat helposti sen, että konkreettiset tuotokset ja niillä tavoitellut hyödyt jäävät vaatimattomiksi suhteessa isoon investointiin.

Toimeenpano-ohjelmassa kuvataan ylätasolla hyötyjä, mutta hyötyjen realistisuus ja varsinaiset keinot tavoitellaan pääsemiseksi ovat epäselvät. Lisäksi erityisesti kustannus-hyöty-vaikuttavuusarviot 100 milj. euron panostukselle jäävät avoimiksi.

Esimerkiksi datan laadun ja yhteentoimivuuden varmistamiseen liittyen ehdotus sisältää kovin vähän mitään konkreettista, vaikka koko verkoston ja ajatusmallin toimivuus nojaa yhdisteltävään dataan, tiedolla johtamiseen ja tekoälyratkaisuihin.

Tilastokeskuksen huolena onkin rahoituksen kohdentuminen liikaa yksittäisiin elämäntapahtumalähtöisiin kokeiluihin, jolloin kaiken pohjana olevaan dataan, sen ylläpitoon, rekistereiden ja muiden tietovarantojen kehittämiseen ja yhteentoimivuuden edistämiseen ei panosteta riittävästi. Olisi tehokkaampaa ja tuloksekkaampaa, jos jo kokeilut voitaisiin tehdä kestävien tietovarantojen pohjalta; lisäksi kokeilujen laajentaminen tuotantokäyttöön ei ole mahdollista, jos tietopohja ei ole varmistettu.

Tarkennusta kaipaavat seikat selvityksessä ovat:

- Minkälaiseen kustannus-hyöty analyysiin ja nykytila-arvioon perustuvat AuroraAI suunnittelemat ja arviot 100 miljoonan euron hankerahan tarpeellisuudesta.
- Tietoturvan ja tietosuojan rooli selvityksessä vaikutti jäävän vähäiseksi, vaikka nämä elementit ovat keskeisessä roolissa luottamuksen ja laajan käytön saavuttamisessa.

- Tulisi tunnistaa keskeiset tietovarantojen ja rekisterien omistajat ja pyrkiä varmistamaan niiden välinen yhteentoimivuus rajapinnoilla. Tämä on yksi edellytys kattavalle AuroraAI-verkostolle. Mikäli relevantteja tahoja ei saada mukaan, on riskinä, että palvelu rajautuu pieneen palvelukokonaisuuteen ja vain muutamien viranomaisten käyttöön. Tällöin toisaalta yhteiskunnalle syntyvä kokonaishyöty ja toisaalta asiakkaan samaa hyötyä ja insentiivi käyttää palvelua voi jäädä vähäiseksi.

Lehtinen Harri
Tilastokeskus